

Dosarul nr. 2ra-262/23
2-21095314-01-2ra-15022023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. P. Harmaniuc)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, O. Cojocaru, A. Panov)

ÎNCHEIERE

31 mai 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
Judecători

Tamara Chișca-Doneva
Aliona Miron
Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică și Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Omar Hussein Saleh Abes împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la compensarea prejudiciului cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală,

împotriva deciziei din 10 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost respinse apelurile declarate de Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, fiind menținută hotărârea din 12 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

constată:

La data de 23 iunie 2021, Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la compensarea prejudiciului cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală.

În motivarea acțiunii a indicat, că la 06 noiembrie 2017, de către organul de urmărire penală a SUP IP a DEUP a DGUP a IGP, reprezentată de inspectorul principal Roman Moscalu, a fost emisă ordonanța de începere a urmăririi penale, reținându-se bănuiala rezonabilă că prin acțiunile presupus ilegale, reclamantul a săvârșit infracțiunea prevăzută de art.190 alin. (5) din Codul penal.

Prin scrisoarea nr.34/11-4360 din 06 noiembrie 2017, Direcția Generală Urmărire Penală a IGP, în persoana comisarului principal Ion Talmazan a informat Procurorul-șef al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale despre pornirea urmăririi penale, iar prin rezoluția Procurorului-șef al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, a fost împuternicit să conducă urmărirea penală Procurorul în cadrul PCCOCS, domnul Valeriu Sîrbu, care, prin ordonanța din 06 noiembrie 2017 a stabilit și termenul de urmărire penală.

A susținut că în cadrul cauzei penale, prin încheierea Judecătorului de instrucție nr.12-8627/17 din 14 noiembrie 2017, s-a autorizat efectuarea ridicării rulajelor descifrate pentru perioada 2015- curent (până la data emiterii încheierii) de pe toate conturile bancare ale reclamantului deținute în băncile comerciale din R. Moldova, mai mult ca atât, prin încheierea Judecătorului de instrucție nr.13-8628/17 din 14 noiembrie 2017 s-a autorizat ridicarea de la companiile de telefonie mobilă a descifrării convorbirilor telefonice de la numerele de telefon deținute de reclamant.

Prin ordonanța procurorului în cadrul PCCOCS, domnul Valeriu Sîrbu, din 24 ianuarie 2018, s-a dispus efectuarea investigațiilor în vederea căutării reclamantului, căruia i s-a dat statut procesual de învinuit.

Prin ordonanța procurorului în cadrul PCCOCS, domnul Valeriu Sîrbu, din 24 ianuarie 2018, s-a dispus inițierea procedurii de aplicare a măsurii preventive- arestul preventiv, pe un termen de 30 zile în privința reclamantului.

La 24 ianuarie 2018, procurorul în cadrul PCCOCS a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Centru demersul privind aplicarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, în contumacie, în privința reclamantului pe un termen de 30 zile.

Prin încheierea din 25 ianuarie 2018 a judecătorului de instrucție nr.14/28 s-a admis demersul procurorului și s-a aplicat în privința reclamantului măsura preventivă-arestul preventiv pentru un termen de 30 de zile, fiind eliberat mandatul de arest.

La 26 ianuarie 2018, prin scrisoarea nr. 871/17-728, adjunctul procurorului șef al PCCOCS, Valeriu Bodean a transmis materialele acumulate în privința reclamantului pentru efectuarea investigațiilor în vederea căutării acestuia.

Prin scrisoarea IP Centru nr. 1804 din 02 februarie 2018 a fost informat procurorul din cadrul PCCOCS despre pornirea dosarului de căutare nr.2018010032 în privința reclamantului.

Prin ordonanța procurorului în cadrul PCCOCS, domnul Valeriu Sîrbu, a fost suspendată urmărirea penală în privința reclamantului.

Prin scrisoarea IP Centru nr.20883 din 26 septembrie 2018 procurorul din cadrul PCCOCS a fost informat despre reținerea la 21 septembrie 2018 a reclamantului în Republica Belarus.

Prin scrisoarea Procuraturii Generale a R. Moldova nr.7.1-443/18 d-3527 din 27 septembrie 2018, s-au inițiat procedurile în vederea extrădării în R. Moldova a reclamantului.

Prin răspunsul adjunctului Procurorului General al Procuraturii Republicii Belarus nr.25/1509-1018 din 23 noiembrie 2018, s-a refuzat extrădarea reclamantului în R. Moldova.

A afirmat că de la data reținerii și în cadrul procedurii de examinare a demersului privind extrădarea reclamantului în R. Moldova, acesta a fost deținut pentru perioada 21 septembrie 2018- până la data de 23 noiembrie 2018 în închisoarea preventivă a UNDIP a MAI pe orașul Minsk și regiunea Minsk, fiindu-i eliberat certificatul nr.0001888 din 25 noiembrie 2018.

Prin ordonanța procurorului Sergiu Petrușca din cadrul PCCOCS, din 26 februarie 2021, reclamantul a fost scos integral de sub urmărire penală, pe motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, fiind încetată de drept măsura preventivă – arestarea preventivă dispusă prin încheierea judecătorului de instrucție nr.14/28 din 25 ianuarie 2018.

A menționat că potrivit art.6 lit.b) din Legea nr.1545 din 25 februarie 1998, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

În vederea cuantificării prejudiciului material sub formă de salariu, reținând pertinente prevederile art.7 lit.a), 8 alin.(1), alin.(3) lit.c) din Legea nr.1545, atestându-se că reclamantul a fost privat de libertate în perioada 21 septembrie 2018 – 23 noiembrie 2018.

A menționat că în temeiul hotărârii Guvernului R. Moldova, salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2018 a constituit suma de 6 150 de lei. Prin urmare, poate fi constatat cu certitudine că reclamantul a fost privat de libertate ilegal pentru perioada de 2 luni și 2 zile, respectiv, prejudiciul material pentru această perioadă reprezintă 12 178 de lei.

În temeiul art.10, 11 din Legea nr.1545 din 25 februarie 1998 și prevederilor Convenției Europene a Drepturilor Omului, reclamantul a solicitat repararea prejudiciului moral cauzat în mărime de 34 908 de euro.

A solicitat admiterea cererii de chemare în judecată, repararea prejudiciului material în mărime de 12 178 de lei și a prejudiciului moral în mărime de 34 908 de euro, cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală.

Prin hotărârea din 12 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, acțiunea a fost admisă parțial și s-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Omar Hussein Saleh Abes, suma de 40 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală și aplicarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv în perioada 21 septembrie 2018 – 23 noiembrie 2018. În rest, cererea de chemare în judecată în partea reparării prejudiciului material în sumă de 12 178 de lei, precum și compensării excedentului prejudiciului moral adjudecat prin prezenta hotărâre, s-a respins ca neîntemeiată.

La data de 15 aprilie 2022, Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică, a declarat apel împotriva hotărârii din 12 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea acestuia, modificarea hotărârii instanței de fond în partea prejudiciului moral și casarea hotărârii instanței de fond în partea respingerii prejudiciului material.

La data 03 mai 2022, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, reprezentat de Vadim Bejan, a declarat apel împotriva hotărârii din 12 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii și pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

Prin decizia din 10 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse apelurile declarate de Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, fiind menținută hotărârea din 12 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Pentru a decide astfel, instanța de apel ținând cont de cadrul legal, precum și de faptul că Omar Hussein Saleh Abes, întrunește condițiile statuate în Legea nr.1545, reieșind din existența prejudiciului moral cauzat prin acțiunile a organului de urmărire penală și a procuraturii astfel, făcând trimitere la jurisprudența CEDO în materia acordării satisfacției morale la constatarea violării drepturilor și libertăților fundamentale constatate a fi încălcate în speță, instanța de apel a considerat că instanța de fond în mod temeinic a dispus încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediu Ministerului Justiției în beneficiul lui Omar Hussein Saleh Abes, despăgubirea pentru prejudiciul moral în suma de 40 000,00 lei (patruzeci mii lei, 00 bani), sumă ce este justificată de circumstanțele speței, în raport cu suma pretinsă de reclamant în cuantum de 34 908 euro pentru prejudiciul moral, sumă considerată a fi exagerată (cauza Demicoli v. Malta 27.08.1991, §49).

Instanța de apel a atestat că instanța de fond just a respins cerința reclamantului-apelant Omar Hussein Saleh Abes, privind repararea prejudiciului material cauzat în mărime de 12 178 de lei, ce reprezintă venitul ratat manifestat prin cuantumul a două salarii medii lunare pentru anul 2018, or, potrivit art.3 alin.(1) lit.a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

La caz, instanța de apel a remarcat, că instanța de fond just a constatat că Omar Hussein Saleh Abes, contrar prevederilor art.118 alin.(1) Cod de procedură civilă, nu a prezentat probe pertinente și concludente că acesta ar fi fost încadrat în câmpul muncii, și că din motivul reținerii sale nu a putut beneficia de salariul său cuvenit.

La data de 26 ianuarie 2023, Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe,

în partea respingerii acțiunii, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere a acțiunii integral.

În motivarea recursului s-a invocat că în mod nejustificat instanța de fond a diminuat prejudiciul moral și a respins pretenția privind încasarea prejudiciului material, iar instanța de apel a menținut această soluție.

În acest sens, la calcularea prejudiciului moral, recurentul, prin intermediul reprezentantului având în vedere pct.8 din Hotărârea Plenului CSJ nr.3 din 09 iunie 2014, pct.19 din Hotărârea pe cauza Mătăsaru și Savițchi c. Republicii Moldova (Hotărârea din 10 iulie 2018) și ținând cont de Hotărârile emise pe cauza similare (Ganea c. Moldovei și Cristina Boicenco c. Moldovei), luând drept reper despăgubirea acordată pentru prejudiciul moral pe cauza Cristina Boicenco c. Moldovei, căreia i s-a acordat suma de 6 000 de EURO pentru 11 zile de detenție, respectiv 545,45 de EURO pentru 1 zi de detenție, iar reclamantul fiind privat de libertate în perioada 21 septembrie 2018 până la data de 23 noiembrie 2018, respectiv -64 zile, despăgubirea pentru prejudiciul moral pe care o pretinde se va calcula după cum urmează: 64 zile x 545,45 EURO = 34 908 de EURO.

A menționat că în vederea cuantificării prejudiciului material sub formă de venit ratat, reținând pertinente prevederile art.7 lit.a), art. 8 alin.(1), alin.(3) lit.c) din Legea nr.1545 din 25 februarie 1998, se atestă că recurentul a fost privat de libertate în perioada 21 septembrie 2018 până la data de 23 noiembrie 2018. Astfel, în temeiul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova, salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2018 a constituit 6 150 de lei. Prin urmare, poate fi constatat cu certitudine că recurentul a fost privat de libertate ilegal pentru perioadă de 2 luni și 2 zile, respectiv, prejudiciul material se va calcula după cum urmează: 2 luni x 6 150 lei + (6150 lei: 29,4 x 2 zile) = 12 178 de lei.

La data de 06 martie 2023 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii, ca nefondată.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel la adoptarea soluției a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

A menționat că în speță nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil prin care se declară ca fiind ilegale măsurile procedurale întreprinse de organul de urmărire penală, cerință prevăzută de art. 3 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

În această ordine de idei, a conchis că pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr.1545, în fiecare caz în care se pretinde încasarea despăgubirilor materiale și morale cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, urmează să existe și să fie întrunite cumulativ (minim o condiție), atât circumstanțele prevăzute de art.6 -dreptul la repararea prejudiciului, cât

și de art.3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Prin urmare, normele legale în cauză sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Mai mult ca atât, conform prevederilor art.50 din Codul Penal, se consideră răspundere penală condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege.

A invocat că în condițiile în care intimatul nu a fost condamnat, se atestă netemeinicia dispunerii încasării prejudiciului moral, cât și a cheltuielilor de judecată.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 10 noiembrie 2022.

Materialele cauzei atestă că decizia motivată a instanței de apel a fost expediată, prin intermediul poștei electronice, în adresa recurenților la data de 06 ianuarie 2023 (f.d. 143).

Astfel, recursurile, declarate la 26 ianuarie 2023 de către Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică și la 06 martie 2023 de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, sunt în termen.

Copia recursurilor a fost expediată în adresa participanților la proces, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 152, 171).

Referințe nu au fost depuse.

Examinând temeiurile recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile sunt inadmisibile din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;

b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică și Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recursuri nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, completul Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Rebai și alții contra Franței, 25 februarie 1995), pe când în recursurile declarate de Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică și Ministerul Justiției al Republicii Moldova asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Omar Hussein

Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), 433 lit. a) și 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de Omar Hussein Saleh Abes, reprezentat de avocatul Victor Furnică și Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Tamara Chișca-Doneva

Judecători

Aliona Miron

Mariana Pitic